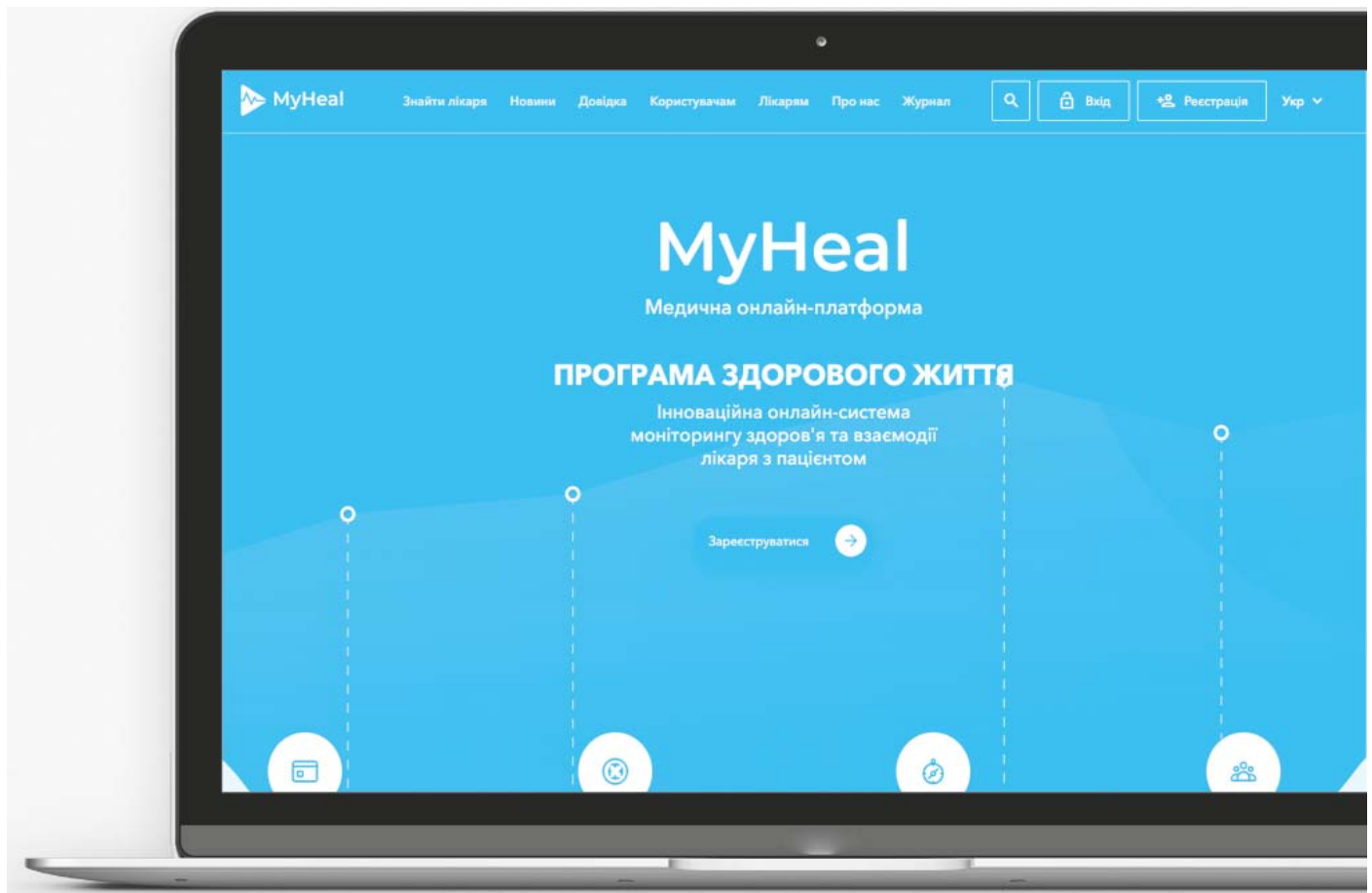

ЕЛЕКТРОННИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ДЛЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРЕВЕНТИВНОЇ МЕДИЦИНИ В ПРАКТИКУ СІМЕЙНОГО ЛІКАРЯ

«Singapore medical center», сімейний лікар

В контексті нагальної необхідності розвитку превентивної медицини і широкого застосування її принципів у медичній практиці, особливо у первинній ланці надання медичної допомоги, постає актуальне питання – за допомогою якого інструментарію, за якими алгоритмами і основоположними принципами сімейний лікар нині може почати застосування механізмів для постійного спостереження за станом здоров'я пацієнтів, збереження їхнього активного і якісного життя протягом тривалого часу?

Маю на увазі впровадження механізмів, на яких базується сучасний науковий погляд реалізації у превентивній медицині – так званої 4П-парадигми. Її складові – Прогнозування, Профілактика, Персоналізація і Партнерство.

Досвід роботи сімейного лікаря чітко вказує на те, що наріжним каменем тут є насамперед досягнення партнерства між лікарем і пацієнтом, залучення останнього до активної співпраці, розуміння власної відповідальності за своє здоров'я.

Адже загалом, ідеологія превентивної медицини базується саме на симбіозі інтересів і мотивацій пацієнта і лікаря. В чому полягає ця єдність: з погляду пацієнта, у стосунках з системою охорони здоров'я, він прагне не просто позбутись якоїсь хвороби, а, узагалі, забезпечити собі тривале і якісне життя. Погодьтеся, що медицина щодо пацієнта має абсолютно ідентичне завдання.

На жаль, виконання такого завдання клінічна медицина повною мірою забезпечити не може. Адже в системі пріоритетів, що склалась в сучасній системі охорони здоров'я, перевага надається лікуванню, а попередження виникнення важких хронічних захворювань знаходиться на периферії уваги. При тому, що світ, навіть в багатьох сферах, далеких від охорони здоров'я, переходить від системи виправлення наявних проблем до практик, які унеможливають виникнення цих проблем.

До прикладу, ви маєте автомобіль. А до нього – сервісну книжку, де прописані графіки та алгоритми діагностики і регламентного обслуговування автів-

ки задля попередження зносу механізмів і серйозних неочікуваних пошкоджень. Власники регулярно доставляють свої автівки на сертифіковані станції техобслуговування, які мають обладнання, персонал та інструментарій для діагностики і регламентного обслуговування авто. Також сучасні СТО мають комп'ютерні бази всіх технічних показників автівок своїх клієнтів, відслідковують пробіг, умови експлуатації та історію обслуговування машини. Вони нагадують про необхідність чергової діагностики або регламентних робіт, покликаних унеможливити виникнення серйозних поломок. На таких СТО автівка, що вимагає серйозного ремонту тут і зараз – це швидше виняток.

Нам, медикам, тут є над чим замислитись.

Автоіндустрія спромоглась переконати більшість власників авто в тому, що регулярна діагностика і планове обслуговування забезпечують автомобілю тривале життя (термін експлуатації), мінімізують ризик виникнення неочікуваних проблем і водночас обходяться, в кінцевому підсумку, значно дешевше екстремальних капітальних ремонтів.

Питання – чому люди зрозуміли переваги превентивних дій для забезпечення працездатності своїх «залізних коней», але не отримали такого ж розуміння щодо підтримки у доброму стані свого – зовсім не металевого – організму, за допомогою практик превентивної медицини?

Може тому, що медична індустрія їм цього не пропонувала?

Сучасна медицина має у своєму розпорядженні інститут сімейних лікарів, саме вони мають можливість впроваджувати серед пацієнтів культуру стеження за своїм станом здоров'я задля мінімізації ризиків виникнення і розвитку важких хронічних хвороб. Для цього в їхньому розпорядженні є майже все: досконала сучасна діагностична галузь та розроблені практики превентивної медицини (в тому числі новітні, такі, як 4П-парадигма). Медична спільнота добре розуміє безальтернативну користь практик Прогнозування, Профілактики, Персоналізації та Партнерства, але ці принципи не застосовуються системно!

Чому? Відповідь – у відсутності самої системи впровадження в медицину превентивних практик. Системи в широкому розумінні.

Тому за участі фахівців факультету електронної медицини Академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика і Асоціації сімейних лікарів була розроблена спеціалізована медична електронна онлайн-система, орієнтована саме на впровадження і застосування сімейними лікарями превентивної медицини. Ця електронна платформа отримала назву MyHeal.

Причому платформа MyHeal також має функціонал стандартної медичної електронної системи. Нині лікарі повсякденно використовують різні МІС як інструмент адміністрування і контролю, для зв'язку із державною електронною системою охорони здоров'я. Цей інструмент потрібен, але він не здійснює всіх необхідних функцій спостереження за станом пацієнта.

Отже, роль пацієнта у звичайній медичній інформаційній системі пасивна. І звичайна МІС ніяк не забезпечує практичної реалізації головного принципу – в центрі уваги системи охорони здоров'я має бути здоров'я пацієнта і можливість оцінки його стану, динаміч-

ного спостереження, щоб вчасно розпочати лікування або надати рекомендації для збереження здоров'я.

Тож найважливіші медичні переваги системи MyHeal знаходяться поза межами наявного в ній функціоналу МІС, тому що в системі взаємовідносин між лікарем і пацієнтом, яку вибудовує MyHeal, здоров'я пацієнта має основне, виняткове значення.

Пацієнт в цій системі відіграє повноправну партнерську роль, яка вкладена в структуру побудови електронних кабінетів лікаря і пацієнта.

Кабінет лікаря має базовий функціонал – створення гнучкого графіка роботи лікаря з функціями запису пацієнтів на онлайн-консультації та, власне, проведення таких прийомів. Звичайно, онлайн-консультації сьогодні технічно не є унікальним явищем, адже можуть проводитись через будь-який сервіс відеозв'язку. Але зв'язок, вбудований в медичну платформу, що є акредитованим МІС, по-перше, більш «легітимний», по-друге – надійніше захищений, по-третє, – і це головне – дає лікарю додаткові можливості.

Наприклад, перегляд інформації під час онлайн-консультації про стан здоров'я пацієнта в його персональному медичному архіві або можливість проведення відеоконсиліумів з колегами. До цього додається можливість збереження в архівах і лікаря, і пацієнта записів проведених консультацій і консиліумів. Причому не тільки відео, а й аудіо та переписка в чаті – узагалі вся історія роботи лікаря із пацієнтом зберігається в обох сторін спілкування.

Електронний кабінет лікаря має функцію розподілу пацієнтів на групи з урахуванням специфічних даних про стан їхнього здоров'я: вік, стать і хвороби – гіпертоніки окремо, хворі на туберкульоз окремо, з діабетом, онкологією і так далі за наявними нозологіями. Тобто формуються групи ризику, спостереження за якими є посадовим обов'язком сімейного лікаря згідно Наказу МОЗУ №504 від 19.03.2018 року «Про затвердження порядку надання первинної медичної допомоги» (в Додатках 1 і 2). Супроводження цих груп, маємо визнати, нині реалізується не зовсім задовільно, скоріше епізодично, – у випадках, коли сам пацієнт потрапив на прийом до сімейного лікаря з якоїсь причини. Тобто Наказ МОЗУ в цій частині не виконується повністю. І цілком зрозуміло, чому – у лікаря елементарно немає інструментарію для динамічних спостережень за цими групами хворих.

MyHeal вирішує цю проблему. Для надання сімейним лікарем медичних послуг і динамічного спостереження за пацієнтами з груп ризику (згідно з додатком 1 Наказу «Про затвердження порядку надання первинної медичної допомоги»), передбачена функція створення і розсилки групових та індивідуальних рекомендацій та повідомлень. За допомогою наявних шаблонів створюється повідомлення (нагадування, запрошення, рекомендація). Лікар вказує групу ризику, в календарі обирає дати розсилки та її періодичність, і далі пацієнти отримують сповіщення в свої кабінети або на електронні пошти. Тобто проблема регулярного інформування пацієнтів з груп ризику про необхідність планового огляду або проведення аналізів чи досліджень, вирішується ефективно і з мінімальними витратами часу. З сімнадцяти пунктів переліку послуг з надання первинної медичної допомоги Додатку 1, платформа MyHeal допоможе лікарю виконати чотир-

надцять повністю і три – частково (за винятком особистої зустрічі з пацієнтом).

Загалом економії часу сімейного лікаря розробники приділили багато уваги. Система містить, наприклад, шаблони різноманітних довідок і навіть можливість голосового набору тексту – висновок після консультації або будь-який інший документ можна просто надиктувати і відредувати.

Ще більше можливостей, як функціональних, так і для оптимізації часу, у сімейного лікаря з'являється після отримання доступу до кабінету пацієнта.

Пацієнт має структурований персональний медичний архів всієї інформації про стан свого здоров'я. Тут зберігаються результати аналізів (вони можуть завантажуватись як вручну, так і автоматично, якщо пацієнт надає лабораторії електронну пошту свого кабінету), результати досліджень, а також висновки, рекомендації та призначення, отримані від лікаря.

Для економії часу, ключові показники результатів аналізів можуть демонструватись у вигляді графіків – лікар бачить динаміку змін показника за певний період. Пацієнт може вести щоденник оцінки таких об'єктивних і суб'єктивних показників, як стан самопочуття, температура або артеріальний тиск, які також мають динамічне відображення. Це не тільки дає лікарю необхідну додаткову інформацію про стан здоров'я пацієнта, а й можливість залучити його до співпраці, сформувавши розуміння відповідальності за стан свого здоров'я.

Ці сервіси є помічниками лікаря у його повсякденній роботі. Але у повному обсязі весь сервісний потенціал платформи розкривається, коли лікар і пацієнт домовляються співпрацювати в режимі збереження і підтримки стану здоров'я пацієнта, тобто застосовування принципів превентивної медицини.

Пацієнт, який за власним переконанням або за порадою сімейного лікаря вирішує докладати постійних зусиль, щоб мати тривале і якісне життя, активує в своєму кабінеті розділи програм первинного скринінгу і постійного моніторингу. Система видає йому два проекти програм – стартового обстеження стану здоров'я і постійного моніторингу на кожний поточний рік його життя. Це і є та, образно кажучи «сервісна книжка» пацієнта, в якій прописаний графік необхідних аналітичних та апаратних досліджень стану його здоров'я.

Сімейний лікар, з урахуванням відомих йому особистих показників стану здоров'я пацієнта, коригує і доповнює ці проекти програм. Спостереження за їх виконанням через оперативний доступ до медархіву пацієнта, дають лікарю чітку картину поточного стану здоров'я людини, можливість проаналізувати загрози її здоров'ю, застосовувати механізми профілактики, нівелюючи ризики розвитку небезпечних хронічних хвороб.

З цього кроку фактично і починається реалізація на практиці принципів медицини 4П-парадигми: Прогнозування, Профілактики, Персоналізації та Партнерства.

MuHeal в першій безоплатній для пацієнта і лікаря версії 1.0, яка вже знаходиться у відкритому доступі, надає для цього базові можливості. Платформа буде постійно розвиватись, аналізуючи зауваження і пропозиції як лікарів, так і пацієнтів. Розробники прикладатимуть максимум зусиль, щоб задовольнити всі потреби користувачів.

Зрозуміло, частина медичної спільноти відчуває певний скепсис: дійсно, виникають сумніви в тому, чи готове суспільство до такої зміни акцентів в системі взаємовідносин пацієнта із лікарем або чи «потягнуть» превентивні практики сімейні лікарі, кожен з яких навантажений двома тисячами декларантів і чергами з пацієнтів, які вимагають лікування тут і зараз їхніх застарілих, хронічних, практично невиліковних хвороб.

Зокрема, традиційно наші люди не турбуються про себе до моменту, коли біль, дискомфорт або інші симптоми не заявляють про себе вголос. І тільки тоді стають у чергу до кабінету лікаря – з вимогою щось зробити, врятувати, повернути нормальне самопочуття.

Але це лише частка з тих, хто підписав з лікарем декларацію. Із двох тисяч декларантів сімейний лікар зазвичай знає максимум половину своїх пацієнтів, які постійно вимагають уваги. Ті ж, хто лікаря поки що не турбує – обов'язково поповнять чергу до його кабінету через кілька років.

І цей сумний конвеєр не зупиниться, якщо не залучити цих людей до практик превентивної медицини і не переконати їх в тому, що саме вони беруть і несуть повну персональну відповідальність за стан свого здоров'я, а лікар їм в цьому активно допомагає і контролює цей процес.

Зрозуміло – це не справа одного дня і навіть року. Далеко не всі пацієнти зрозуміють сенс превентивних практик. Тому на старті цього процесу сімейна медицина має взяти на себе просвітницьку функцію, місію поступового залучення людей до співпраці заради їхнього здоров'я. Загалом від цього залежить майбутнє країни, яка поступово набирає ознак вимираючої – про це красномовно свідчать статистичні дані про смертність та народжуваність в Україні. Результати аналізу цих двох статистичних показників зовсім не радують, бо це мінус триста тисяч українців за рік – така картина спостерігається протягом останніх п'яти довоєнних років. Тобто, за п'ять років (з 2017-го до 2021-го) Україна втратила півтора мільйони своїх громадян.

До речі, розуміння цього становища є у представників покоління міленіалів, – тих, кому нині в межах 30-ти років. Це люди сучасного способу мислення, які здебільшого приділяють увагу якості свого і своїх дітей життя, і шукають засоби і практики, що дозволять зберегти здоров'я у доброму стані на довгі роки. Саме ця категорія молодих пацієнтів найчастіше звертається з метою перевірити стан свого здоров'я, а не тоді, коли вже болить. Погодьтеся, що зберегти здоров'я з молодого віку, є легшою метою для забезпечення міцного здоров'я громадян нашої непереможної держави зараз і в майбутньому.

Але без сімейного лікаря вони з цим завданням не впораються.

Саме тому українські розробники у співпраці із медиками розробили цей спеціалізований сучасний медичний ІТ-технологічний інструмент. Платформа MuHeal деякою мірою випередила час. Ми тільки починаємо дискутувати з приводу безальтернативної необхідності застосування превентивної медицини, при цьому технологія втілення цієї мети вже розроблена.

Отже, сімейні лікарі мають можливість розпочинати таку роботу вже зараз.